

ראשית הגז פרק אחד עשר חולין קלה

עין משפט נר מצוה

א א מ"י פ"י מהלכות
צבורים ה"ל א סמג
עשין קמג טו"ש"ע י"ד ס"י
שלג [פסיון א]:
ב ב מ"י שם ה"ל א:
ג ג מ"י שם הלכה ד
טו"ש"ע שם ספ"ק ב:
ד ד מ"י שם ה"ל יג
טו"ש"ע שם ספ"ק יג
ה ה מ"י שם הלכה טו
טו"ש"ע שם ספ"ק יג:
ו ו מ"י שם הלכה ו
טו"ש"ע שם ספ"ק ג:
ז ז מ"י שם הלכה ט
טו"ש"ע שם ספ"ק י:
ח ח מ"י שם ה"ל יא
טו"ש"ע שם ספ"ק ח:
י י מ"י פ"ח מהלכות
מעילה הלכה יג:
יא יא מ"י פ"י מהלכות
צבורים הלכה יד
י"ב י"ב הלכה י"ג [טו"ש"ע שם
ספ"ק י:]

ראשית הגז: יצא פרוק וליתיב ליה. תימנה אמנן קאי אי אמנן
דעבר וגזו אטו קנסא הוא דקנים ליה משום דעבר וגזו
לפדותו ובעלים שהקדישו נמי אמאי מיחייבי ואי אכהן לא הול"ל לפרוק
ולימיז ונהי דהאי לא תקשי מה מרויח שפודה דמרויח שפודה צוזה
פרוטה אפילו שוה מנה דמחולל:

ראשית הגז: כל הגזו אלנו בין טלאים ובין זקנים ואפילו גזוון
מאה פעמים ונתן ממנה מתנה לכהן ושיעורא מפרש
לקמן מחמש גיזות שיש בכל אחד מנה ופרס היה נתון משקל
חמש סלעים: **והגזין צבקר וצלאן.** דכתיב (דברים י"ח) אם שור

ראשית הגז נהג בארץ ובהו"ל *בפני
הבית ושלא בפני הבית יבחולין
אבל לא במקדשים חומר בורוע ולחיים
ובקבה מראשית הגז שהורוע והלחיים
והקבה נהגין בבקר ובצאן במרובה ובמעט
ראשית הגז אינו נהג אלא ברחלות ואינו
נהג אלא במרובה וכמה הוא מרובה ב"ש
אומרים שתי רחלות שנאמר יחיה איש
עגלת בקר ושתי צאן וב"ה אומרים ד[חמש
שנאמר] **חמש צאן** עשויות רבי דוסא
בן הרבינס אומר חמש רחלות גוזות
מנה מנה ופרס חייבות בראשית הגז
וחכ"א חמש רחלות גוזות כל שהן וכמה
נותנין לו המשקל חמש סלעים ביהודה שהן
עשר סלעים בגליל מלובן ולא צאי כדי
לעשות ממנו בגד קטן שנאמר **תתן לו** שיהא בו כדי מתנה ח' לא הספיק
ליתנו לו ט' עד שצבעו פטור לבנו ולא צבעו חייב הלוקח גז צאנו של עובד
כוכבים פטור מראשית הגז הלוקח גז צאנו של חבירו אם שייר המוכר חייב
לא שייר הלוקח חייב ה' היו לו שני מינים שחופות ולבנות מוכר לו שחופות
אבל לא לבנות זכרים אבל לא נקבות זה נותן לעצמו וזה נותן לעצמו:
גמ' במקדשין מאי טעמא לא אמר קרא צאנך ולא צאן הקדש טעמא
דכתב רחמנא צאנך הא לאו הכי הוה אמינא קדשים חייבים בראשית הגז
הא לאו בני גזיה ניהו דכתיב ו'לא תגזו בכור צאנך אי בקדשי מזבח הכי
נמי הכא במאי עסקינן בקדשי ברק הבית ו'האמר ר"א קדשי ברק הבית
אסורים בגזיה ועבודה מדרבנן סלקא דעתך אמינא הואיל ומדאורייתא בני
גזיה ניהו היכא הגזו ליה ליתיב ליה והא קדיש לה סד"א לפרוק וליתיב ליה
ט' והא בעי העמדה והערכה הניחא למאן דאמר קדשי ברק הבית לא היו
בכלל העמדה והערכה אלא למ"ד היו מאי איכא למימר אמר ר' מני בר פמיש
משום ר' ינאי הכא במקדש בהמתו לברק הבית הוין מגוזותיה סד"א ליגזו
וליתיב ליה אמר קרא צאנך ולא צאן של הקדש אי הכי קדשי מזבח נמי כחשי
קדשי ברק הבית נמי כחשי דאמר הוין מגזיה וכחשיה קדשי מזבח נמי דאמר
הוין מגזיה וכחשיה אפ"ה פשטה קדושה בכלה ומנא תימרא דאמר ר' יוסי
והלא במקדשין האומר רגלה של זו עולה כולה עולה ואפי' לר"מ דאמר אין
כולה עולה הני מילי דאקדיש דבר שאין הנשמה תלויה בו אבל הקדיש דבר
שהנשמה תלויה בו קדשה רבא אמר במקדש גזיה עצמה סד"א ליגזו ולפרוק
וליתיב ליה אמר קרא ג' צאנך תתן לו מי שאין מחוסר אלא גזיה ונתינה יצא
זה שמחוסר גזיה פרייה ונתינה אלא צאנך למאי אתא לכדתניא ס' בהמת
השותפים חייב בראשית הגז ור' אלעאי פוטר מ"מ דר' אלעאי אמר קרא צאנך
ולא של שותפות ורבנן למעוטי שותפות עובד כוכבים ור' אלעאי שותפות
עובד כוכבים מנא ליה נפקא ליה מרישא דקרא ראשית דגנגך ולא שותפות
עובד כוכבים ט' ורבנן ראשית (הגז) הפסיק הענין ור' אלעאי וי"ו הדר ערביה
ורבנן

כתיב) ועוים לאו גז איקרו כדמפרש
גמרא [קל]: **מנה מנה ופרס.** כל אחת
מנה וחצי ובזרי מהכי לא חשיב גז
שו פחותה שבגזות: **כל שהן.**
גמרא [סג]: מפרש מאי היא: **ומנה נותן**
לו. בגמרא [סס] מפרש שהיכה קאי:
לואי. שלא נמלצן עדיין כולו:
שצבעו. ישראל זה: **פטור.** א' דקנייה
צנינו דהוה ליה כמזין ממנות כהונה
או שאלכן: **לנו ולא צבעו.** אין
זה שני ואחתי צעיתה הוא: הלוקח
גז אלנו של עובד כוכבים. במחזור:
פטור. דגז לאנך כתיב והאי לאן
לאו ידיה הוא ואלאן ידיה קפיד
קרא ולאו אגזין ידיה: **שחופות.**
לא שזור ולא לכן: זה נותן לעצמו.
גמרא [סז] מפרש טעמא: **גמ' בקדשי**
דק הבית. דמותיין גזיה אחת
קרא למעוטינהו מחיובא דראשית
הגז: **מדרבנן.** תירוצא הוא: היכא
דעבר דרצנן וגזו אמינא לימיז
להכי אחת קרא: והא קדשה לה. והיכי
תיסק אדעתין דנתייב למיתב ליה
ממדי דהקדש ולמה לי למעוטינהו א'.
כל הקדוש צבעלי חיים טעון העמדה
והערכה היכא דאקדיש בהמה גופה
והיכי משכחת לה דנתייב דאיטריך
קרא למעוטי והא אחר שגזו אינו
יכול להעמיד הגזיה: **הניחא למ"ד.**
בממורה (דף לב): **קדשי דק הבית**
לא היו צללו כו'. איטריך האי קרא
דלא נימא ניפרוק ונתייב ליה (ט':)
הכי גרסינן **סלקא דעתך אמינא ליגזו**
ולימיז ליה. כלומר יגזו לכמהל
וליתיב ליה דהא גז לא הקדיש: אי
כפי. דבחזן מגזתה אוקימתה חזן
מגזתה שהוא מותר לגזוה שהגזיה שלו
מאי דוחקן לאוקומה בקדשי דק הבית
אפילו קדשי מזבח נמי (א) ו' ודעבר
וגזו: ומשני **מכאן.** הגזיה הניטלת
מכאן הבשר ואסור לגזוה: **אפילו**
כפי. דאמר חזן מגזתה קדשה נמי
גזתה דאידי דקדושת הגוף חמורה
פשטה בכל המחובר בה אבל קדושת
דמים כגון קדשי דק הבית מאי דלא
אקדיש לא אקדיש: והלא במקדשים.

תורה אור השלם

1. ויהי ביום ההוא ויהי
איש עגלת בקר השתי
צאן: ישיעיהו ז כה
2. ותמזרה אביגיל ותקח
מאתים לחם ושנים נבלים
וז' חמשים צאן עשויות
וחמש סאים קלי ומנא
צמקים ומאתים דבלים
ותחם על החקרים:
3. ראשית דגנגך תירושך
ויצחקך ויראשית גז
צאנך תתן לו:

- דברים י"ח ד
4. כל הבכור אשר יקלד
בבקר והבצאני הזכר
תקדיש ליה אלקיך לא
תעבד בבקר שורך ולא
תגזו בכור צאנך:
דברים טו ט

שיטה מקובצת

ט' והא בעי העמדה
והערכה. ג' ע"י תוס'
בכורות דף כו ע"א:
ורבנן ראשית הגז
הפסיק הענין. ג' ע"י
תוס' מנחות דף סו ע"א:

(א) ר"מ, (ב) עויות פ"ג
מ"ג [צ"ב קב. יעי היטב
תוס' שם ד"ה מנה ופרס],
(ג) גני הענין בענין
פרס א' מחזות מנה ופרס
חייבות וכו' ועי' בגמרא
שנמשניות: (ד) צ"ב סו.
ג' דל: (ה) [ע"י תוס'
לקמן קל: ד"ה עד שצבעו],
(ו) ובמורה יד. ה"ה,
(ז) [שנכות יל: ממורה
לב: (ח) לעיל סט: ממורה
י. קדושין ג. ט] ומספחה
פ"י ה"א ע"ש: (י) ודברים
י"ח, (יא) [לקמן קל:].
ט' רש"ל גירסא דלא עבר
והמרימ כתב ש"ס' הוא
ואין למחוק ועי' רש"ל,
(ט) [מסות כג:].

גזיון הש"ס

גמ' עד שצבעו. כאן
שייחס דברי תוס' לקמן דף
קל' ע"ב ד"ה עד שצבעו:
תוס' ד"ה והא בעי
העמדה והערכה. עי'
מעילה דף טו ע"א תוס'
ד"ה ואפילו:

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה פטור
דקנייה. ג' ע"ל ב'תוס'
ד"ה שצבעו דף קל':
(ב) ד"ה קדשי דק וכו'
ועיני ליה ודעבר וגזו
הס"ד: (א) ד"ה אי הכי
וכי' מנחם נמי הס"ד
והשאר נמחק:

הגהות מהר"ב

גיבשורג

[א] רש"י ד"ה והא קדשה
לה וכו' ולמה לי
למעוטינהו. כאן הס"ד
ואח"כ מה"ד כל הקדוש:

מוסף רש"י

מנה מנה ופרס. כל אחת
ואחת משקל מנה ופרס,
ליטרא וחצי ליטרא [רשב"ם
ב"ב קנ]. לא הסיק
ליתנו לו. לראשית הגז
לסוף עד שצבעו פטור.
מראשית הגז, דקנייה
בשני, ואפילו דמים לא
משל, דאין הכן יכול
להמיתו דבין, דיכול לומר
לאחר חגו דמים נמי
לא משלם דלאו גול גמור
הוא דלא משלם ליה (ב"ב
ג'.) אבל קודם שצבעו
מי שחטפו זכר צו (ס'
טו). העמדה והערכה.
שעמדה על רגלה
ויערכנה הכהן כדכתיב
(ויקרא ט) והעמדת את
הבהמה לפני הכהן והעריך
הכהן וגו' (שברכות
ל'.) והלא במקדשים.
כלומר במחלת הקדש
שמקדישו (תמורה י').

ורבנן

מחיר דאמר אין ממירין באצרון ולא אצרון בשלמין וצפרק בהמה המקשה [ועליל סט.] היא מפורשת: ואפילו לר"מ דאמר אין כולה עולה. צפרק בהמה המקשה [שס:] מייתי לה בגמרא אבל במקדיש דבר שהנשמה תלויה בו מוקמינן בנתמורה [יא:] דמודי ר"מ דקדשה כולה: רבא אמר. לא תטרח לאוקומי מתניתיין במקדיש חזן מגזיה וכחישתה אלא במקדיש גזיה לצדה וטעמא דמתניתין לאו מגזו לאנך יליף דהכא לאנך הוא אלא מדמקן נתינה לגזיה: סלקא דעתך אמינא ליפרוק ולימיז. קא משמע לן דאמר קרא גז תתן מי שאינו מחוסר אלא גזיה ונתינה והכא משום העמדה והערכה ליכא דכי כתיבא בהמה עמלא כתיבא: השפא דאסיס לפני לא גרסינן: אלא לאנך. דמשמע מיעוטא למאי אחת למעוטי שותפות עובד כוכבים לצדן או שותפות ישראל לרבי אלעאי: ולא של שחופות. דרוש הכי לאנך המיוחד לך: למעוטי שחופות דעובד כוכבים. אלא דישלאל מיוחד לך קרינא דיה הואיל ושייחס בני חובב וכל ישראל קרוים בלשון יחיד: ר' ראשיה הפסיק הענין. מדלא כתיביהו צדד ראשית ש"מ לא איתקוש הילכך איטריך לפרושי בה מיעוטא לשותפות עובד כוכבים:

ורבנן